

метрико-ритмічні ряди, відмінні між собою не тільки кількістю стоп, а й самим їх характером» [3, с. 168].

Помічене В. Сімовичем у поезії Лесі Українки явище розглянув автор цієї публікації в статті «Логаеди у поезії Лесі Українки» (2021), визначивши його як явище строфічного силабо-тонічного логаедизму поетеси, що є свідченням її версифікаційної майстерності та новаторства [1, с. 34].

В. Сімович указав і на окремі строфічні форми в поетеси: восьмивірш (насправді два катрени) та семивірш.

Розгляд використання поезії Лесі Українки у віршознавчому додатку до «Української граматики» засвідчує належну віршознавчу підготовку вченого.

Список використаної літератури

1. Бунчук Б. Логаеди у поезії Лесі Українки. *Від силабіки до верлібру. Шляхи розвитку українського віршування: до 100-річчя від дня народження Галини Сидоренко*. Всеукраїнський віршознавчий семінар. Київ, березень-квітень 2021 року. Збірник наук. статей / Упорядники: Н.В. Костенко, Н.І. Гаврилук, О.Г. Бросаліна. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021. С.14–35.
2. Бунчук Б. Питання віршування у «Граматиках» С. Смаль-Стоцького і В. Сімовича та поезія І. Франка. *Проблеми гуманітарних наук*. Наук. зап. Дрогобицького держ. пед. ун-ту ім. І. Франка. Дрогобич: Вимір, 2000. С.198–209.
3. Ковалевський В. Ритмічні засоби українського літературного вірша. Спроба систематики. К.: Рад. письменник, 1960. 235 с.
4. Сімович Василь. Граматика української мови для самонавчання та в допомогу шкільній науці. 2-ге вид. з змінами й додатками. К.: Лекції: Українська накладня, б/р [1921]. 584 с.

Галина Вишневська,
кандидат філологічних наук, викладач
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

БАГАТОГРАННІСТЬ НАУКОВОЇ ТА ВИДАВНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВАСИЛЯ СІМОВИЧА: ТРАДИЦІЯ І СУЧАСНЕ ПРОДОВЖЕННЯ

Постать Василя Сімовича стала явищем української гуманітаристики, що поєднала в собі наукову глибину, педагогічну послідовність, видавничу ініціативу та активну просвітницьку працю. «Нема такої галузі української філологічної науки, куди б не заглянуло пильне око великого патріота української культури. Усюди він порядкує, дає свої поради, дбає про чистоту й непорушність національних основ рідної культури» [4, с. 7].

Науковці здавна звертали увагу на участь Василя Сімовича у формуванні української філологічної думки, внесок у розвиток правописної традиції, історичної морфології, фонології, стилістики та культури мови (Д. Бучко, І. Денисюк, М. Гнатюк, М. Білоус, З. Терлак, Ю. Клиновий, Ю. Шевельов). Зацікавлення зумовлені практичною потребою з'ясування витоків української мовної норми, культури слова, ономастичних студій і національно зорієнтованої видавничої справи.

Аспекти діяльності науковця привертають увагу й сучасних дослідників: Л. Довбня, Т. Товкайло «Внесок Василя Сімовича в історію української мовознавчої науки» [1], В. Дорошенко «Літературна й наукова діяльність Василя Сімовича на тлі його життя» [2], О. Шелюх «Принципи наукового редагування Василя Сімовича (На прикладі видання творів Івана Франка)» [5]. Переконані, що такі дослідження є особливо актуальними у наш час, коли питання мови, правопису, власних назв і культурної пам'яті виходять за межі вузькоакадемічної проблематики та стають елементом суспільної самоідентифікації.

Мета запропонованої розвідки – окреслити основні напрями наукової та видавничої діяльності В. Сімовича, з'ясувати значення його студій та простежити, яким чином започатковані ним ідеї продовжуються в українському науковому просторі XXI століття.

Життєвий і творчий шлях науковця виразно засвідчує універсальність його обдарування. Народившись 1880 року, він здобув початкову освіту в рідному селі Гадинківці (Рис. 1), а згодом навчався у класичній гімназії та Чернівецькому університеті, де сформувався як філолог, захистив дисертацію й отримав ступінь

Рисунок 1. Погруддя В. Сімовичу у рідному селі (фото Г. Вишневської)

доктора філософії [2].

Уже на ранньому етапі своєї діяльності В. Сімович поєднував наукові інтереси з редакторською та громадською працею: був співредактором українських видань у Чернівцях, долучався до лексикографічних проєктів, працював із періодикою та книжковими серіями. Такий досвід визначив його подальше розуміння друкованого слова як інструмента культурного та національного самоствердження.

Важливим етапом діяльності стала праця у культурно-просвітницькому середовищі, де він організовував курси для неписьменних, читальні, театральні гуртки, елементарне шкільництво. Саме в цьому контексті особливо виразно виявилася його педагогічна й мовотворча місія. Видання праць «Практична граматика української мови», «Граматика української мови для самонавчання та в допомогу шкільній науці», «Як стати по українському грамотним», «До морфології українських прикметників», «Коротенька українська правопись», «Як стати поукраїнському грамотним» стало відповіддю на суспільну потребу у впорядкованому й доступному засвоєнні української літературної мови. Ці книжки виконували не тільки навчальну, а й націєтворчу функцію, бо працювали на утвердження української мовної самосвідомості [2].

Редакційно-видавнича діяльність ученого становить один із ключових аспектів його спадщини. В. Сімович був причетний до підготовки й перевидання творів української класики, зокрема Івана Франка й Тараса Шевченка. Особливу увагу привертає його участь у перевиданні роману «Петрії і Довбушуки», а також

упорядкуванні та редагуванні видань «З вершин і низин» та «Кобзаря». Для Сімовича видавнича праця не зводилася до технічного опрацювання тексту: він вибудовував навколо книжки цілісний культурний простір – через передмови, примітки, добір правописних рішень, алфавітні покажчики, пояснювальні елементи. У цьому виявляється його глибоке розуміння книги як форми суспільного виховання й культурної комунікації. Слід відзначити, що дбав він і про послідовників, опублікувавши «Поуку для коректорів». Дослідниця редакторської діяльності О. Шелюх висновкує, що Сімович орієнтувався не лише на читацький попит, а кожним твором намагався будити естетичний смак, «враховував, передовсім, його суспільну значимість та місце в літературній спадщині, а лише потім його художню вартість» [5, с. 240].

Щодо наукової мовознавчої діяльності, то Василь Сімович працював у царині фонетики, морфології, правопису, історії літературної мови, стилістики та культури мовлення. Його участь у Першому з'їзді слов'янських мовознавців у Празі, Конгресі фонологів, Міжнародному конгресі мов та зв'язки з празьким лінгвістичним середовищем засвідчують, що вчений бачив українське мовознавство частиною європейського інтелектуального процесу. У він застосовував системний підхід до історії мови, поєднуючи структуралістські засади з національно зорієнтованим баченням мови як духовного ядра народу. Такий підхід надає його спадщині методологічної ваги й нині.

В. Сімович уміло поєднував академічний та популяризаторський реєстри. У наукових розвідках він працював із точним фактичним матеріалом, а в публікаціях, звернених до ширшого читача, пояснював питання українських прізвищ, наголошення, нормативності власних назв. Така подвійна оптика – наука для фахівців і наука для суспільства – робить його надзвичайно сучасним. Його підхід переконує, що мовознавство не повинно замикатися в кабінетному просторі, а має впливати на мовну практику, освітній процес, правописну

Рисунок 2. Риси Василя Сімовича як редактора

Сучасне продовження ідей В. Сімовича найвиразніше репрезентує Західноукраїнський ономастичний центр імені Василя Сімовича, який діє при кафедрі української мови та славістики ТНПУ ім. В. Гнатюка. Центр координує науково-дослідну роботу в галузі української ономастики, здійснює лексикографічну систематизацію онімного матеріалу та виступає ініціатором проведення ономастичних семінарів і конференцій [4]. Отже, у XXI столітті спадщина вченого не лише зберігається як предмет шанування, а й функціонує як жива дослідницька традиція, що має прикладне значення для мовної норми, лексикографії, освітньої практики й культурної політики.

Таким чином, багатогранність діяльності Василя Сімовича виявляється у гармонійному поєднанні кількох взаємопов'язаних ролей: ученого-мовознавця, редактора, видавця, педагога, культурного діяча. Його праці сформували важливі орієнтири для розвитку української філології, сприяли унормуванню мовної практики, поглибили розуміння історії української антропонімії та заклали засади інтелектуальної тяглості, що відчутна й сьогодні. Перспективним напрямом подальших досліджень є комплексне вивчення його видавничих

стратегій, ономастичних студій та їхнього впливу на сучасні підходи до мовної норми, культурної пам'яті та національної ідентичності.

Список використаної літератури

1. Довбня Л., Товкайло Т. Внесок Василя Сімовича в історію української мовознавчої науки. *Соціум. Документ. Комунікація*. 2021. Вип. 12. С. 124–144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cdk_2021_12_9 (дата звернення: 17.03.2026).
2. [Дорошенко](#) В. Літературна й наукова діяльність Василя Сімовича на тлі його життя. Збруч. URL: <https://zbruc.eu/node/88073> (дата звернення: 18.03.2026).
3. Кафедра української мови та славістики. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка : офіц. сайт. URL: <https://tnpu.edu.ua/faculty/fililog/kafmovozn.php> (дата звернення: 23.03.2026).
4. Ковалів П. Василь Сімович [Текст]. Вінніпег : [б.в.], 1953. 43 с. (Українські вчені / Українська Вільна Академія Наук; ч. 4).
5. Шелюх О. Принципи наукового редагування Василя Сімовича (На прикладі видання творів Івана Франка). *Вісник Львівського національного університету. Сер. Книгознавство*. 2007. Вип. 2. С. 238–244.

Тетяна Вільчинська,
доктор філологічних наук, професор,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

НЕЗАКІНЧЕНІ ТА ПЕРЕРВАНІ РЕЧЕННЯ ЯК ВИРАЗНИЙ СИНТАКСИЧНИЙ МАРКЕР МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ВАСИЛЯ СІМОВИЧА

Науковий інтерес до творчої спадщини визначного діяча кінця ХІХ – початку ХХ ст. В. Сімовича, який відіграв важливу роль в утвердженні українського слова в духовному житті народу, та активізація проблем, пов'язаних із вивченням конкретних мовних особистостей, визначають актуальність запропонованого дослідження.

Його метою було з'ясувати особливості лінгвоіндивідуалізації мовної особистості В. Сімовича на синтаксичному рівні, а саме в аспекті використання ним незакінчених та перерваних речень.